

V úvodu této diplomové práce bylo vytyčeno několik cílů. Téma zabezpečení osob ve stáří a důchodové reformy nejen v České republice je natolik obšírné, že nebylo možné jej celé detailně zahrnout do této práce. Nebylo to však ani záměrem této práce. Záměrem bylo seznámit každého potenciálního čtenáře, ať už z řad odborné či laické veřejnosti, s úpravou zabezpečení starých osob v České republice, včetně pohledu do historie a s výhledy do budoucna v podobě reformy, ke které postupně dochází již nyní. Jistě jsou zde mnohé možnosti, jak práci rozšířit a prohloubit, ale předpokládám, že svým rozsahem a obsahem svůj původní záměr splnila. Dalším účelem této diplomové práce bylo představit na vybraných zemích, jak si jejich zastupitelé poradili s tak složitou otázkou, jakou zabezpečení starých osob bezesporu je. Hlavním cílem pak bylo zanalyzovat tyto provedené reformy a na jednu stranu z nich vybrat to nejlepší a na druhou stranu upozornit na jejich chyby.

Z průzkumu, který jsem provedla, abych nakonec vybrala ony tři evropské země, jejichž penzijní systém a zvláště jeho důležité změny jsem popsala a zhodnotila v předchozích třech kapitolách, jsem si odnesla několik cenných obecných poznatků. Prvním z nich je, že není v Evropě země, kde by reforma proběhla „bezbolestně“. Nejspíš žádné změny nemohou být provedeny, aniž by pro určité subjekty neznamenal zhoršení jejich, obvykle finanční, situace, což platí ve všech oblastech, oblast penzí samozřejmě nevyjímaje. Záleží však na tom, jak se reprezentantům státu povede reformu provést a obhájit před veřejností. Dalším poznatkem je, že se vždy vyplatí co možná největší informovanost a co nejširší diskuze na různých úrovních. Na její nedostatek již doplatily mnohé země, jejímž příkladem je například Slovensko. Jak bylo již uvedeno Výkonným týmem v Závěrečné zprávě z roku 2005, ideální reforma důchodového systému neexistuje. Vždy bude existovat mnoho rozdílných názorů na to, jak by reforma měla být provedena. Není možné nalézt jednomyslnou shodu. Důležité však je reformu prosadit za podpory co nejširší většiny, aby nedošlo se změnou vlády ke změně řady reformních kroků, které již byly učiněny. Reforma by měla také dbát o to, aby bylo zajištěno dostatečně dlouhé období pro hladký a plynulý přechod k novému systému. Skoky, ke kterým došlo v Itálii

v souvislosti s reformami v 90. letech 20. století, vyvolaly zbytečné negativní emoce a další vlády měly navíc mnoho práce s dalšími úpravami nového systému. Ve Velké Británii předcházely všem reformám dlouhé diskuse a také je kladen velký důraz na informovanost veřejnosti. Po zavedení reformy jsou stanovena přechodná období, což je jistě ku prospěchu hladkého průběhu reformy.

Mnohé bylo již řečeno o vizích a směrech, kterými by se chtěla ubírat při reformě Česká republika. Já bych k tomu ještě ráda doplnila návrh zabývat se změnou důchodového systému s ohledem na různé profese. Kladu si otázku, je opravdu prodloužení věku odchodu do důchodu tím nejlepším řešením? Nemělo by být bráno v potaz spíše to, čím si osoba v době, kdy je ekonomicky aktivní, vydělává na živobytí? Nebo ještě lépe, nebylo by vhodné tyto dva aspekty skloubit? Dělení založené na pohlaví příjemců důchodových dávek mi přijde méně smysluplné, zvláště pak v době, kdy jsou dány podmínky pro to, aby se o děti starali jak muži, tak ženy, a čím dál častěji tomu tak dnes již je, než dělení založené na vykonávané profesi. Nemám tím samozřejmě na mysli vypracovat podrobný seznam všech povolání a tabulek s věkem odchodu do důchodu. Ale pokud se zamyslíme nad tím, jakým způsobem si vydělává například horník a o kolik fyzicky lehčí práci zastává například právník, přijde mi nespravedlivé, že oba mají nárok na odpočinek ve stejně vysokém věku. Vždyť zatímco horník je již často v padesáti letech na pokraji svých fyzických sil, je právník schopen se dále věnovat beze strachu své profesi. Těžce fyzicky pracujícím by se podle mého názoru věk odchodu do důchodu již zvyšovat neměl, nebo by se měl alespoň zvyšovat pomaleji.

Dále bych navrhovala co nejnižší míru pomoci od státu, kterou bych omezila jen na poskytování rovných minimálních důchodů. Upřednostnila bych návrat k jedné ze základních, i když jistě ne nejdůležitějších, funkcí rodiny, a sice funkci zaopatřovací. Lidé se zdánlivě stávají v dnešní době velmi brzo nezávislí. Mnozí mladí lidé se chtějí osamostatnit ve smyslu odstěhovat se od rodičů a ne všichni se o ně chtějí ve stáří starat. Tím do budoucna dávají stejný signál i svým dětem. Dochází však jen k tomu, že člověk „nezávislý“ na rodině se o to více stává závislým na státu. S podivem tato forma závislosti mnohým lidem nepřijde zvláštní. Rovné minimální důchody a pomoc rodiny samozřejmě nejsou dostatečnou zárukou pro poklidné stáří. Je třeba rozvíjet

a podporovat doplňkové pilíře důchodového pojištění. Stát by měl nejrůznějšími

způsoby motivovat občany ke spoření na důchod. V dnešní době, kdy základní důchod většinou pokryje veškeré výdaje důchodce, si dobrovolně odkládá část svých úspor málokdo.

Na závěr bych vyslovila přání, aby poslanci a senátoři České republiky, byli schopni nalézt co nejširší shodu při uskutečňování dalších kroků důchodové reformy.